

literarne zgodovine (1959, 1961, 1963) in Prešernovega življenja (1964) je bistveno sooblikoval novejšo literarno zgodovino. Kot vodilni prešernoslovec je s številnimi izdajami Prešerna po vojni približal našega velikega pesnika najširšim krogom naših bralcev, s sodelovanjem pri angleški izdaji Prešerna pa je pripomogel, da se lahko seznanjajo z vrhunsko umetnostjo našega pesnika tudi tuji narodi. Kot urednik se je posvetil razen Prešernu in Levstiku (predvojna in povojna izdaja) še Erjavcu (pred vojno), po vojni pa Milčinskemu (Cvetje in trnje), Prijatelju (2 knjigi esejev in razprav), Murku (Izbrana dela) in sodeloval pri izdaji antologije slovenskega pesništva v angleščini *The Parnassus of a small nation* (že dve izdaji), s čimer je vzpostavljena še ena pot za spoznavanje naše književnosti v inozemstvu. Kot pisatelj je oblikoval Slodnjak dva obsežna romana: *Neiztrohnjeno srce* (o Prešernu) — že 3 izdaje — in *Pogine naj pes* (o Levstiku) — 2. izdaji. V obeh romanih je z umetniško učinkovitostjo preoblikoval literarnozgodovinsko gradivo. Kot univerzitetni učitelj je Slodnjak sovzgal generacijo slavistov, ki se je začela uveljavljati v kulturnem življenju zadnja leta. Nedvomno sodi v Slodnjakove zasluge tudi prenos delovnih metod in spodbud na mlajše slaviste, ki se danes razvijajo seveda po svoje dalje, predvsem tudi z večjim nagnjenjem, zanimanjem in razumevanjem za novejšo književnost. Profesor Slodnjak pomeni s svojim življenjem in delom lik kremenitega človeka in veljavnega znanstvenika, katerega pomen za nacionalno kulturo je že viden. Posebej se lahko vzorujemo pri njegovi zavzetosti in ljubezni do slovenske besede in njenih mojstrov, v delih katerih je vedno iskal in odkrival ob visoki umetnosti tudi veliko človečnost, prvini, ki dajeta življenju sok in smisel.

Andrijan Lah

TRI PESNIŠKE KNJIGE

Mariborska založba Obzonja je poslala na knjižni trg tri pesniške zbirke: *Ela Peroci, Rišem dan* (87 str.), *Branko Žužek, Moja pokrajina* (63 str.), in *Dušan Mevlja, Noji* (91 str.). Imena teh avtorjev so slovenskemu slovstvu že znana; dva med njimi, Žužek in Mevlja, v pesništvu nista novinca, medtem ko je bila tretja, Perocijeva, doslej znana predvsem kot mladinska pisateljica. Nobeno od teh imen v svojih knjigah ne grabi v središčna vprašanja sodobnega človeka in njegove zgodovinske situacije z umetniško močjo, ki bi premagovala čas. Vsako po svoje pa vendarle prispevajo k vsestranskemu mnogozvočju sodobne slovenske lirike, v kateri ustvarjajo tisto povprečje, ob katerem resnični umetniški dosežki zares zablestje. Njihova snovna in nazorska različnost je odsev širine, ki prevladuje v sodobni slovenski liriki. Oblikovna nedogmanost skoraj vedno spremlja začetnike, stalno pa je gost premajhnih talentov. Zavoljo nekaterih biserov, ki se tu in tam zasvetijo iz omenjenih treh knjig, jih je vendarle treba na kratko razčleniti in oceniti.

E. Perocijeva ima resničen lirski dar, ki ji na nekaj mestnih intimno razpoloženje ali doživetje pretanji ali dvigne iz privatnosti. Njena poezija je tipična žensko subtilna izpoved-refleksija o ljubezni in družini, le da jo ponekod kazi sentimentalnost. Idejno se drži samo enega spoznanja, ki ga najbolje pokriva izraz nedosegljivosti ideala. Zelo značilna so mesta kakor: »Narišem zeleni drevored in mojo majhno deklico, kako teče pomladi nasproti«, ali: »... in narišem v nasprotni najoddaljenejši kot stezico do grede z rožami, ki ne odprejo svojih cvetov«. Oba vodilna stilema (*pomladi nasproti in rože, ki ne odpro cvetov*) uvajata v vsebinski razpon te poezije. Takšna osnova, ki ji manjka globlje osmislitve, je razširjena še s témo o nemosti sveta in o njegovi brezodvisnosti (»Puščaš me, da se pogovarjam sama s seboj«). Ta svet, ki je v južnoslovanskih okvirih podoben izhodiščem Desanke Maksimović, je izpovedan z impresionistično tehniko ter v celoti predstavlja izredno tanko lirsko tkanje. Moti edino to, da se lirska substanca preptaplja v epski prostor, s čimer od govorjenega stiha prehaja v lirsko črtico, kakršno je gojila Marija Kmetova. S tem je njena estetska enotnost samo načeta, ni pa uničena. Ob pesmih *E. Perocijeve* človek lahko intenzivira sebe in svoj doživljaj sveta, kar pomeni, da gre za nesporen ustvarjalni talent.

B. Žužek je redkeje našel izvirno lirsko predstavo in izvirno pesniško primero. Njegovo čustvovanje je v glavnem privatno, kar pomeni, da je premalo večpomensko, simbolično neizgovorjeno in neizjemno. Ključ v njegov doživljajski svet je podoba drevesa na robu neba. Tako je namreč pesnik označil sam sebe; drevo, ki sega s krošnjo

na rob neba, je namreč njegov bivanjski položaj. Pred nami je vprašanje razkola med izkustvenim spoznanjem in neuničljivo človekovo iluzijo, ki sta v medsebojnem spo- padu. Od tod z ene strani stilemi o grozljivi moči, o čelu, ki ga je zvotlil obup, o znoju iz strahu in o slabosti v rokah, z druge strani pa klicanje na grič in vera v visoki dan, ko mu beseda ne bo poznala utrujenosti in bo jezik govoril o ljubezni, do katere vodi samo neizmeren pogum. Ta tradicionalni spor je — to se vidi iz navedkov — izražen z jezikom slovenske ekspresionistične lirike (metaforična raba drevesa) in z alegorijami, ki so jih gojili Cankarjevi posnemovalci. Prostor, v katerem se ta lirika enosa in reflek- sije dogaja, je pokrajina, ki pa je premalo individualizirana, da bi lahko postala splošna. Žuškova pesem je doživljajsko samo osebna, izrazno eklektična in skoraj v celoti ne presega meja solidne verzifikacije.

D. *Mevlja* je sestavil zbirko satiričnih pesmi iz dovolj neenakega gradiva, ki ga spaja samo — satirično hotenje. Teme njegove verzifikacije so politično-nazorsko hlap- čevstvo, birokratizem in tehnokratski pojavi. V tem je pokazal dovolj prilagodljivosti za priložnost in v prigoden navdih ter razodel precejšnjo sposobnost vživljanja v že upo- rabljeno slovstveno obliko, ki jo izrablja za večje parodične in humoristične učinke. Kljub naporom in resnični zavzetosti pa tej satirični poeziji nekaj manjka. Nima namreč razsežnosti trajanja, ampak je podobna meteorološkemu biltenu; v njej ne gre za celot- nost osebnih stališč, marveč sta oblika in ideja vzeti iz tistega, kar je bilo v modi med podlistki in v radijskih oddajah. Manjka ji moči duha, ki bi s satiro potrjeval bolj čiste človeške odnose. Zato je ta satira tudi oblikovno okrnjena; v njej ni prisebne iskriivosti in aforistike, za katerima bi se skrivala bogata življenjska izkušnja. Zato tudi obzorje njenega učinkovanja ni in ne bo moglo biti široko.

Jože Pogačnik

ŠE NEKAJ IZ RIBIŠKE TERMINOLOGIJE

(Odgovor A. Mundi)

K zapisu A. Munde v JiS, 1966, 5, 171, ki se nanaša na članek *Iz ribiške termino- logije* (JiS 1965, 6—7), je treba zapisati še nekaj pojasnil, ker nekateri pomisleki, ki jih navaja A. Munda, najbrž niso povsem veljavni.

A. Mundo moti raba besedne zveze *ribiška palica*. *Palica* mu pomeni »v katerikoli zvezi neprožen, kratek, primerno debel predmet.« Najprej je treba poudariti, da je beseda *palica* kot leksikalna enota toliko široka, da jo je napačno omejiti samo na »neprožen, kratek, primerno debel predmet«. Že *sama* beseda *palica* nam lahko v različnih kontek- stih kaže, za kakšen pomen gre, v zvezah z različnimi pridevniki pa lahko nosi domala neomejeno število pojmov: *sprehajalna palica*, *zlate palice*, prav tako pa *prožna*, *dolga palica* in končno tudi *ribiška palica*.

Pred približno tridesetimi leti je bilo v ribiški literaturi glede današnje (*ribiške*) *palice* nekako takole stanje. *Prot*, ki ga zagovarja A. Munda (kot pravilnejšo besedo, je bil v rabi (npr. *Ribiško-lovski vestnik* 1934, 1—4, 26; Lokar, *Lovsko-ribiški slovar* 1937 idr.), vendar se je *ribnica*, ki zanjo tudi A. Munda pravi, da je star izraz, rabila pogosteje (npr. *Rib.-lov. vest.* 1934, 1—4, 27; 1935, 5—6, 82; Lokar, *Lov.-rib. slov.* idr.). *Ribnica* je imela lahko širši pomen, in sicer *priprava za ribolov*, tj. *palica*, *kolesce*, *vrvica* (npr. *Lovec*, 1910, 51, tudi A. Munda v JiS 1966, 171); tako tudi v *Rib.-lov. vest.* 1934, 1—4, 130: »Kar je lovcu puška, je za ribiča *ribnica*«. Raba pa je pomen lahko zožila na *del* *priprave za lov*, na *palico*: »Ti (Angleži) so zamenjali obično *ribnico* (*protico* ali *prot*) s *trskanico*« (*Rib.-lov. vest.* 1934, 1—4, 27); ali: »Moral sem paziti, da nisem zlomil *ribnice*« (*Rib.-lov. vest.* 1935, 5—6, 83). Lokar je neenoten: pri geslu *ribnica* ima navaden širši pomen *palica s potrebno opremo za lov*, pri geslu *palica* pa navaja: »*Palica* ali *prot* (-ica) je isto kot *ribnica*.«

V rabi je bila tudi *protica*, vendar manj. Redka je bila še raba besed *trskanica* in *razcepkanka*, vendar v nekoliko posebnem pomenu.

Že iz dosedanjega navajanja je razvidno, da se *palica* v ribiški literaturi rabi že precej časa. Tako zasledimo že v prvem letniku *Ribiško-lovskega vestnika* leta 1934 v članku *Nekaj slovenskih izrazov za vsakdanjo rabo* (najverjetneje izpod peresa takrat- nega urednika dr. J. Lokarja) predlog: *palica: trda, mehka, upogljiva, razcepkana, raz-*